

**การดำเนินการเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่
กรณี เจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**

กรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล เมืองพัทยา กรุงเทพมหานคร องค์การบริหารส่วนตำบล โดยในส่วนของเจ้าหน้าที่ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายบริหารท้องถิ่นได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายก เลขาธิการ ที่ปรึกษา ประธานสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น รวมทั้งพนักงาน ข้าราชการส่วนท้องถิ่น ลูกจ้างประจำ และพนักงานจ้าง ถือเป็นเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.๒๕๓๙) ซึ่งหน่วยงานของรัฐได้รับความเสียหายต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.๒๕๓๙ และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.๒๕๓๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

๑. กรณีเกิดความเสียหายเกิดขึ้นกับทรัพย์สินของหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลทรัพย์สินดังกล่าวต้องรายงานผู้บังคับบัญชาทราบ และให้ผู้บังคับบัญชานั้นรายงานต่อตามลำดับชั้น จนถึงหัวหน้าหน่วยงานซึ่งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นทราบ (นายกองค์การบริหารส่วนตำบล)

๒. นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นหัวหน้าหน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นก่อนว่า มีบุคคลใดบ้างได้กระทำละเมิด หรืออาจมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน อีกทั้งผู้กระทำละเมิดเป็นเจ้าหน้าที่ หรือเป็นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ทราบว่าความเสียหายที่เกิดขึ้น กับหน่วยงานของรัฐนั้น มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่หรือไม่

๒.๑ กรณีไม่มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ ไม่ต้องดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด

๒.๒ กรณีมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ ให้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด

๓. กรณีตาม ๒.๒ ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เกิดความเสียหายเป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด จำนวนไม่เกิน ๕ คน โดยแต่งตั้งจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานแห่งนั้นหรือหน่วยงานอื่นได้ตามที่เห็นควร และแม้ตามระเบียบกฎหมายไม่ได้กำหนดไว้แต่เพื่อความเหมาะสม เห็นควรแต่งตั้งประธานกรรมการซึ่งมีระดับตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้ถูกสอบสวน โดยต้องแต่งตั้งให้แล้วเสร็จภายใน ๑๕ วัน นับถัดจากวันที่ได้รับรายงานความเสียหาย โดยคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดมีระยะเวลาดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ประธานกรรมการทราบคำสั่ง แต่อาจขยายระยะเวลาได้อีกครั้งละไม่เกิน ๓๐ วัน

ในการพิจารณาบุคคลที่แต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการดังกล่าวต้องพิจารณาก่อนว่ามีบุคคลใดบ้างได้กระทำละเมิดหรืออาจมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน เช่น เป็นคู่กรณีเอง เป็นคู่หมั้นหรือคู่สมรสของคู่กรณี เป็นญาติของคู่กรณี เป็นผู้บังคับบัญชาในระดับต้น หรือในระดับสูงที่อาจต้องร่วมรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเนื่องจากคณะกรรมการต้องไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องกับเรื่องละเมิดนั้นเพราะอาจส่งผลให้กระบวนการพิจารณาไม่ชอบ

๔. คณะกรรมการต้องปฏิบัติตามหนังสือกระทรวงการคลังที่ กค ๐๔๐๖.๗/ว ๕๖ ลงวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๐ เรื่องแนวทางการสอบสวนข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดตามประเภทสำนวนการสอบสวน เพื่อให้การสอบสวนเป็นไปด้วยความละเอียด รอบคอบและครบถ้วนทุกประเด็น โดยแบ่งสำนวนการสอบสวนเป็น ๕ ประเภท ดังนี้

๑) ทุจริตทางการเงินหรือทรัพย์สิน	(ส.๑)
๒) ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบ	(ส.๒)
๓) คนร้ายกระทำโจรกรรมหรือทรัพย์สินสูญหาย	(ส.๓)
๔) อาคารสถานที่เกิดเพลิงไหม้	(ส.๔)
๕) อุบัติเหตุ	(ส.๕)

โดยคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดต้องใช้แบบบันทึกการสอบสวน (สล.๑) สำหรับบันทึกการให้ถ้อยคำของเจ้าหน้าที่หรือผู้เกี่ยวข้อง โดยก่อนดำเนินการสอบสวน คณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด มีหน้าที่ต้องแจ้งสิทธิให้บุคคลผู้จะให้ถ้อยคำทราบ ดังนี้

๑) ผู้ให้ถ้อยคำมีสิทธิชี้แจงข้อเท็จจริงและโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานอย่างเพียงพอและเป็นธรรม

๒) คำถามที่คณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดจะถามต่อไปนี้ผู้ให้ถ้อยคำจะตอบหรือไม่ตอบก็ได้ ถ้าคำตอบใดไม่ตอบ ขอให้ให้เหตุผลสั้น ๆ เพื่อคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดจะได้บันทึกไว้ รวมทั้งการให้ถ้อยคำตามบันทึกการสอบสวนฉบับนี้อาจใช้เป็นพยานหลักฐานไต่ชั้นศาลได้

๓) คณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดมิได้ทำหรือจัดให้ทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการล่อลวงหรือขู่เข็ญ หรือให้สัญญาเพื่อจูงใจให้ผู้ให้ถ้อยคำให้ถ้อยคำอย่างใด ๆ

สำหรับคำถามอื่น ๆ ให้ใช้แนวทางหัวข้อการสอบสวนที่กำหนดตามประเภทสำนวนการสอบสวน (ส.๑-๕) หรือคำถามอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดจะเห็นสมควร และสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสม

ดังนั้นในการสอบสวนข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด คณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด มีหน้าที่ต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง รวบรวมพยานหลักฐาน รับฟังพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเอกสาร วัตถุ สถานที่ โดยต้องปฏิบัติตามแนวทางการสอบสวนข้อเท็จจริง การทำบันทึกการสอบสวน และเมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วต้องมีการประชุมเพื่อเสนอความเห็นโดยมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ซึ่งถือเอาเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ และความเห็นของคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด ต้องประกอบด้วยข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย พยานหลักฐานสนับสนุน หากเจ้าหน้าที่คนใดมีความเห็นแย้งก็ให้บันทึกในท้ายบันทึกการสอบสวนได้ เพื่อให้เป็นข้อมูลหลากหลาย ถูกต้อง และเป็นธรรม ประกอบการวินิจฉัยของผู้บริหารท้องถิ่นก่อนมีคำสั่ง อีกทั้งจัดทำรายงานผลการสอบสวนตามแนวทางที่กำหนดในแบบรายงานผลการสอบสวน (สล.๒) โดยควรมีข้อมูลรายละเอียดการสอบสวนสอดคล้องกับแนวทางหัวข้อการสอบสวนที่กำหนดตามประเภทสำนวนการสอบสวน (ส.๑-๕) หรือข้อเท็จจริงหรือข้อมูลรายละเอียดอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดจะเห็นสมควร และสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสม

๕. เมื่อผู้บริหารท้องถิ่น (นายกองค์การบริหารส่วนตำบล) ได้รับผลการพิจารณาของคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดแล้ว ให้วินิจฉัยสั่งการภายใน ๑๕ วัน โดยต้องพิจารณาสำนวนการสอบสวนอย่างละเอียด หากมีประเด็นใดที่ยังมีปัญหาก็หรือคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดสอบสวนข้อเท็จจริงไม่ครบถ้วน ผู้บริหารท้องถิ่นจะเป็นผู้วินิจฉัยสั่งการว่าการละเมิดนั้นมีผู้รับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหม

ทดแทนหรือไม่และเป็นจำนวนเท่าใด โดยผู้บริหารท้องถิ่นสามารถวินิจฉัยได้โดยไม่ผูกมัดอยู่กับความเห็นของ คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบละเมิด และเมื่อมีคำวินิจฉัยแล้วยังไม่ต้องแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ แต่ต้องส่งสำนวนการสอบสวนไปให้กระทรวงการคลังพิจารณาภายใน ๗ วัน นับแต่วันวินิจฉัยสั่งการและ ส่งสำเนาสรุปผลการสอบสวนและการวินิจฉัยสั่งการให้จังหวัด และกระทรวงมหาดไทยทราบภายใน ๑๕ วัน ยกเว้นเป็นกรณีที่กระทรวงการคลังประกาศกำหนดว่าไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ ประกาศ ณ วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๒ ได้แก่กรณีดังต่อไปนี้

๕.๑ ความเสียหายซึ่งเกิดจากสาเหตุทั่วไป เช่น อุบัติเหตุเพลิงไหม้ ทรัพย์สินสูญหายหรือเสียหาย เป็นต้น ซึ่งมีได้มีสาเหตุจากการทุจริต เงินขาดบัญชีหรือการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ มติ คณะรัฐมนตรีหรือข้อบังคับต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐ สำหรับราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจและหน่วยงาน อื่นของรัฐ ค่าเสียหายครั้งละไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท หากความเสียหายเกินกว่าจำนวนดังกล่าว และ หน่วยงานของรัฐพิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายตั้งแต่ร้อยละ ๗๕ ของค่าเสียหายทั้งหมด

๕.๒ ความเสียหายซึ่งมีสาเหตุจากการทุจริต หรือมีสาเหตุจากการที่เงินขาดบัญชี หรือการไม่ปฏิบัติตาม กฎหมาย กฎ ระเบียบ มติคณะรัฐมนตรีหรือข้อบังคับต่างๆ เช่น การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยวิธ การงบประมาณ หรือระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเงินการคลัง การจัดซื้อจัดจ้างไม่ปฏิบัติตามระเบียบ ฯ ว่าด้วย การพัสดุหรือฝ่าฝืนมติคณะรัฐมนตรี เป็นต้น สำหรับราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจและหน่วยงานอื่นของรัฐ ค่าเสียหายครั้งละไม่เกิน ๔๐๐,๐๐๐ บาท หากความเสียหายเกินกว่าจำนวนดังกล่าว และหน่วยงานของรัฐได้ พิจารณาแล้วมีเห็นว่า

(๑) ความเสียหายซึ่งมีสาเหตุจากการทุจริต หน่วยงานของรัฐได้พิจารณาให้ผู้ทุจริตรับผิดชอบใช้ เต็มจำนวนความเสียหาย และให้ผู้เกี่ยวข้องที่กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงชดใช้ค่าเสียหาย เต็มจำนวนความเสียหาย

(๒) ความเสียหายซึ่งมีสาเหตุจากการที่เงินขาดบัญชีหรือการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ มติคณะรัฐมนตรีหรือข้อบังคับต่างๆ หน่วยงานของรัฐได้พิจารณาให้ผู้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่าง ร้ายแรงชดใช้ค่าเสียหายเต็มจำนวนความเสียหาย

ทั้งนี้ กรณีเป็นเรื่องที่อยู่ในหลักเกณฑ์ตามประกาศที่หน่วยงานของรัฐไม่ต้องส่งสำนวนให้ กระทรวงการคลังตรวจสอบ หน่วยงานของรัฐต้องรายงานความเสียหายที่เกิดขึ้น ตามแบบที่กระทรวงการคลัง กำหนดทุกกระยะ ๓ เดือน

๖. ในกรณีเป็นการรายงานเพื่อให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ ต้องจัดส่งสำนวนการสอบข้อเท็จจริง โดยให้ Scan เอกสารประกอบการพิจารณาและทำการบันทึกเป็นไฟล์ PDF และบันทึกเอกสารที่จัดทำขึ้นใหม่ ด้วยโปรแกรม Microsoft Word รวมทั้งบันทึกข้อมูลดังกล่าวลงแผ่น CD-ROM แล้วจัดส่งพร้อมรายงานผลการ สอบสวนที่ส่งให้กระทรวงการคลังตรวจสอบโดยไม่ต้องส่งสำเนาเอกสาร

เมื่อกระทรวงการคลังพิจารณาเสร็จแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐมีคำสั่งตามความเห็นของ กระทรวงการคลัง และแจ้งคำสั่งให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ โดยคำสั่งทางปกครองเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน จะต้องกระทำภายใน ๒ ปี นับแต่วันรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้ต้องรับผิดชอบ และให้แจ้งสิทธิอุทธรณ์คำสั่งตาม พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติมด้วย หากผู้บริหารท้องถิ่นมี ความเห็นแย้งกับกระทรวงการคลังต้องส่งเรื่องให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาเพื่อวินิจฉัยภายใน ๗ วัน นับแต่ วันรับทราบผล และเมื่อกระทรวงมหาดไทยได้มีคำสั่งวินิจฉัยแล้ว ผู้บริหารท้องถิ่นต้องปฏิบัติตามผลการวินิจฉัย ของกระทรวงมหาดไทย และรายงานผลให้กระทรวงมหาดไทยทราบ

ในการนี้ กระทรวงการคลังต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จก่อนอายุความสองปีสิ้นสุดไม่น้อยกว่าหนึ่งปี หากกระทรวงการคลังไม่แจ้งผลการตรวจสอบให้ทราบภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ผู้บริหารท้องถิ่นมีคำสั่งที่เห็นสมควรและแจ้งผู้เกี่ยวข้องทราบ

๗. หากเจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดชอบคำสั่งไม่เห็นด้วยกับคำสั่งมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งต่อผู้บริหารท้องถิ่นที่ออกคำสั่ง ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันได้รับแจ้งคำสั่ง โดยขั้นตอนและระยะเวลาการอุทธรณ์เป็นไปตามพระราชบัญญัติ วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๘. หากเจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดชอบไม่เห็นด้วยกับผลการพิจารณาอุทธรณ์มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ ภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันรู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดีตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙

๙. การดำเนินการของหน่วยงานของรัฐในกรณีมีคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดชดเชยค่าสินไหมทดแทน แต่เจ้าหน้าที่ไม่ชดเชยตามคำสั่งดังกล่าว หน่วยงานของรัฐอาจดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมหรือศาลปกครองแล้วแต่กรณี นอกจากนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจใช้มาตรการบังคับคดีทางปกครอง โดยการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่และนำออกขายทอดตลาด เพื่อนำเงินที่ได้มาชดเชยค่าสินไหมทดแทนได้เลย โดยไม่ต้องฟ้องต่อศาล ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๕๗

การใช้มาตรการบังคับทางปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องปฏิบัติตามหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่ มท ๐๘๐๘.๓/ว ๙๑๖ ลงวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๑ ซึ่งให้นำระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษี มาเทียบเคียงปฏิบัติ โดยอนุโลม

.....